

Değişik Tediye Şekilleri Hakkında Devlet Personel Dairesinin Görüşü

BAŞBAKANLIK YÜKSEK MAKAMINA;

Dairemizin teşekkülünden bu yana, Devlet ve İktisadî Devlet teşebbüslerinde çalışanlar için muhtelif kanunlarla tayin ve tesbit edilmiş olan umumî ücret sistemi yanında, mukavele ücreti ve yevmiye gibi değişik tediye şekillerini ve aynı tediye şekli içinde değişik meblâğları ihtiva eden tekliflerle karşılaşılmaktadır

Amme "hizmetlerinden birinin diğerine tefevvuku bahis mevzuu olamayacağı gibi mesleklerin de birbirine tefevvuk ve tercihi düşünülemez. Bu sebeple âmme hizmetinin ifasında mesleklerinden birinin veya bir kaçının tercihli ve iltimaslı bir muameleye tabi tutulmaları bu hizmetlerde çalışanlara ödenecek maaş ve ücretleri düzenleyen kanunların yani teadül kanunlarının koyduğu esaslara uygun düşmemektedir. Ancak âmme hizmetine ilk girişte tahsil sürelerinin ve terfilerde de yine tahsil ve ehliyet farklarının nazarı itibarı alınması teadül kanunlarının vaz'ettiği esaslardır.

Devlet ve İktisadî Devlet Teşebbüsleri tarafından âmme hizmetlerinde çalışanlara ödenen maaş ve ücretlerin yeni Anayasamızın 41. maddesindeki «herkes için insanlık haysiyetine yaraşır seviye sağlanması» esasına göre ayarlanması gerekeceği şüphesizdir. Bu prensibin tabibi yolunda ve Devlet bütçesi ile memleketin ekonomik imkânları çerçevesi dahilinde maaş ve ücretlere yapılabilecek zamların bütün âmme hizmetlerinde çalışanlar arasında adalet ve müsavat esasları dahilinde tahakkuk ettirilmesi gerekmektedir. Bu lüzumu hissetmiş olan kanun vazu, Devlet Personel Dairesi kurulması hakkındaki 160 sayılı kanunun 5 inci maddesinin (a) fıkrasında aynı mahiyet ve vüs'attaki işler için müsavi ve muadil ücret verilmesini ve böylece teadülün teminini istihdaf etmiş bulunmaktadır.

Mukavele veya yevmiye gibi değişik tediye şekilleri ile personel istihdam edilmesi hakkındaki tekliflerin mucip sebebi olarak bir kısım teknik hizmetlerde çalışanların hususî sektörde daha yüksek ücretle iş bulabilmeleri veya serbest piyasada daha fazla para kazanabilmeleri dolayısıyla âmme hizmetlerinde istihdam edilmelerine imkân bulunmadığı gösterilmektedir.

Ancak ücret sisteminin tesisinde hususi sektörün muayyen bir hizmete ödemekte bulunduğu para hâkim unsur olarak nazarı itibarı alınmamalıdır. Bir sinoloji veya Sümeroloji profesörünün, bir rasathane müdürünün, Devlet hizmetinden ayrıldığı takdirde, sahasında çalışmak suretiyle, ne kazanabileceği hesap edilerek maaşının tesbiti yoluna gidilmesi asla düşünüle-

mez. Aynı sebeple, Lisede ingilizce öğretmenliği yapan bir şahsın, seyyah tercümanlığı yapararak ne kazanabileceğinin üzerinde durulması da caiz olamaz.

Gördürülecek âmme hizmetinin, umumî tablo içerisindeki ehemmiyetine göre Devlete ifade ettiği kıymet, tesisi maksud olan âdil bir ücret sisteminin temelini teşkil etmelidir

Personel ücretlerinin tesbiti mevzuunda Devletin hususî sektör ile bir açık artırmaya girmesi hiç bir fayda temin etmediği gibi bilâkis büyük zararlar doğurur. Hususî sektör muhtaç olduğu elemana, Devletin vermekte olduğu ücretten daima daha fazlasını teklif edebilir. Devlet hizmet tevdi ettiği şahsa insanlık haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesi sağlamak için zarurî olan ücreti tediye edebilir ve memuriyetin haiz olması gereken teminat ve prestiji iade etmeye muvaffak olursa her sahada kıymetli ve verimli elemanlar bulmakta müşkülât çekmeyecektir. Bugün gerek Devlet teşkilâtı içerisinde bir daireden diğer bir daireye, gerekse Devletle iktisadî Devlet Teşebbüsleri arasında birinden diğerine memurların muhacereti mevcut ücret sistemlerindeki istikrarsızlığın, müsavatsızlığın ve adaletsizliğin bir neticesidir. Dairelerin, teşekküllerin ve mesleklerin birbirinden farklı, tercihli ve iltimaslı durumlar kazanmak için sarfettikleri gayretler sonsuz bir helezon halinde devam etmektedir. Bu helezonun yükselişini kat'ı olarak durdurmak, hizmetin Devlete ifade ettiği kıymete göre ücretleri kademeli satırlarda tesbit etmek zaruridir, istisnaî tediye şekillerinin tatbikatı tahakkuk ettirilmesi 160 numaralı kanunla vazife olarak dairemize tevcih edilmiş olan «aynî mahiyette ve vüs'attaki işler için müsavi ve muadil ücret» prensibine ta aruz teşkil etmektedir

Bu sebeplerle Devlet ve iktisadî Devlet teşekküllerinde çalışanlara, umumî esaslar dahilinde ve istisnalara yer vermeyecek bir maaş ve ücret sisteminin tatbiki zarurî görülmektedir. Böyle bir sistemin içinde, âmme hizmetinin muayyen kollarında çalışanların tamamı veya çoğunluğu için mukavele veya yevmiye ile istihdam edilme suretile farklı muamelelere yol açacak şekillerin katiyetle önlenmesi lüzumuna Devlet Personel Heyetince karar verilmiş bulunmaktadır. Çalışmalarımıza bir istikamet verilmek üzere Bakanlar Kurulunca bu mevzuda bir karara varılması hususunda tavassutta bulunulmasını arz ederim.

HİLMİ İNCESULU
Devlet Personel Dairesi
Başkan Vekili